

Verenigingsmonitor Enkhuizen 2018

Anouk Brandsema
Resie Hoeijmakers
Janine van Kalmthout

m.m.v. Jorien Slot-Heijs

mulier instituut

1. Inleiding
2. Organisatiekracht
 1. Strategie en beleid
 2. Leden
 3. Organisatie
 4. Aanbod
 5. Accommodatie
 6. Financiën
3. Maatschappelijke oriëntatie
 1. Samenwerking
 2. Maatschappelijke betrokkenheid
4. Vitaliteit
5. Conclusie en samenvatting
6. Bijlagen
 1. Responsoverzicht
 2. Methodiek

1. Inleiding

De verenigingsmonitor sport geeft de gemeente Enkhuizen inzicht in de stand van zaken bij de sportverenigingen in de gemeente. De resultaten van dit onderzoek geven richting aan het ondersteuningsbeleid van de gemeente. Door deze monitor te herhalen, kan de gemeente de verenigingen in hun ontwikkeling volgen. Met deze monitor is in 2018 een begin gemaakt met het op systematische wijze verzamelen van gegevens over de sportverenigingen in Enkhuizen.

Onderzoekopzet

Voor de lokale monitor in Enkhuizen is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de landelijke sportverenigingsmonitor van het Mulier Instituut.

In de lokale monitor is aandacht voor relevante beleidszaken op lokaal niveau: het ledenbestand, ervaren knelpunten, samenwerkingspartners, beleid, financiën, het (vrijwilligers)kader en de accommodatie. Deze punten bepalen mede de vitaliteit van de sportverenigingen. Deze vitaliteit bestaat uit de organisatiekracht van de vereniging en de maatschappelijke oriëntatie die verenigingen kunnen en willen vervullen. Uitgangspunt is het basismodel vitale sportclubs (Lucassen & Van Kalmthout (red.), 2015). Door de landelijke verenigingsmonitor als uitgangspunt te nemen, is het mogelijk om de situatie voor sportclubs in Enkhuizen op bepaalde onderwerpen met de landelijke situatie te vergelijken.

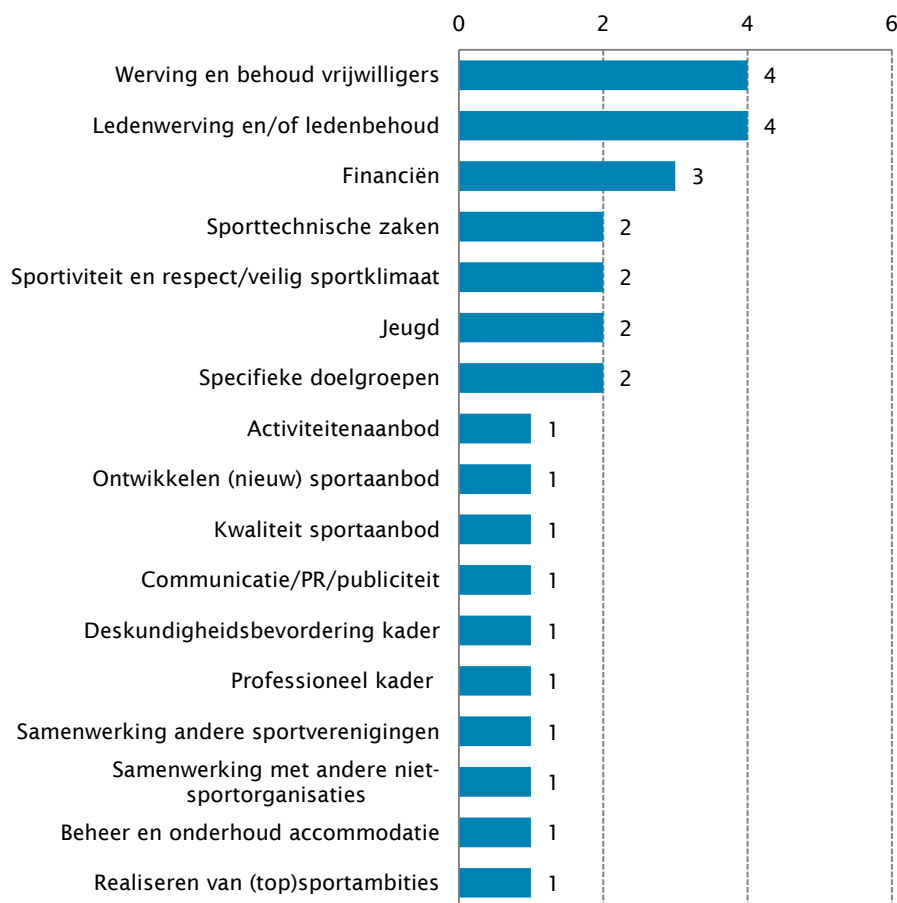
De vragenlijst is bij de verenigingen in de vorm van een webenquête afgenomen. De gemeente heeft in samenwerking met het Mulier Instituut in totaal 27 sportverenigingen in Enkhuizen voor dit onderzoek uitgenodigd. Van 14 sportverenigingen zijn de resultaten geanalyseerd, een netto respons van 52 procent. De sportverenigingen vormen een acceptabele afspiegeling van de totale groep sportverenigingen (bijlage I).

Analyse en rapportage

De verkregen resultaten zijn geanalyseerd en de belangrijkste resultaten worden in dit rapport gepresenteerd. De grafieken en tabellen zijn van toelichtingen voorzien. Bepaalde vragen zijn niet voor elke vereniging van toepassing. In de tabellen in de rapportage wordt aangegeven hoeveel verenigingen de desbetreffende vraag hebben beantwoord (bijv. n=14). Vanwege de kleine onderzoekspopulatie worden figuren en tabellen in aantallen gepresenteerd. De rapportage bespreekt de resultaten voor de organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie van de sportverenigingen, gevolgd door hun vitaliteitscore. De rapportage eindigt met een conclusie en samenvatting van het onderzoek.

2.1 Strategie en beleid

Figuur 1 Onderwerpen beleidsplannen afgelopen 4 jaar (aantal verenigingen dat plannen op papier heeft, n=6)

Kleine clubs minder vaak een beleidsplan

Ongeveer de helft (6 van de 14) verenigingen in Enkhuizen heeft in de afgelopen vier jaar nieuwe voornemens of plannen op papier gezet met betrekking tot het functioneren van de vereniging. Alle grote clubs in Enkhuizen (> 100 leden) hebben een beleidsplan opgesteld. Kleinere clubs daarentegen (\leq 100 leden) zien nauwelijks noodzaak om planmatig te werken. Eén van de negen kleine clubs heeft in de afgelopen vier jaar met een beleidsplan gewerkt.

Leden en kader belangrijkste onderwerpen

Voor verenigingen die met beleidsplannen werken zijn werving en behoud van vrijwilligers en of verenigingskader en ledenwerving en/of ledenbehoud de belangrijkste onderwerpen (figuur 1). Financiën is een ander belangrijk onderwerp voor verenigingen die beleidsplannen formuleren.

Ook landelijk zijn het voornamelijk de grote verenigingen die beleidsplannen opstellen en heeft werving en behoud van leden en kader de primaire focus.

2.1 Strategie en beleid

Figuur 2 Speerpunten voor komend jaar (in aantallen, n=14)

Leden belangrijkste focuspunt komend jaar

Behoud en werving van leden blijkt ook het komend jaar het belangrijkste thema te zijn waar bestuursleden zich voor willen inzetten. Bij 12 van de 14 verenigingen staat ledenbehoud en/of -werving het komend jaar op de agenda (figuur 2). Inzet op het werven en behouden van leden speelt bij zowel grote (> 100 leden) als kleine (\leq 100 leden) verenigingen in Enkhuizen.

Vrijwilligers speerpunt voor kleine clubs

Het werven en behouden van vrijwilligers en het ontwikkelen van nieuw sportaanbod heeft bij drie verenigingen in Enkhuizen de komende jaren de aandacht. Alleen kleine verenigingen (\leq 100 leden) zetten in op werving en behoud van vrijwilligers. Dit in tegenstelling tot het landelijke beeld, waar het voornamelijk grote verenigingen betreft.

Verenigingen hebben vooral speerpunten die zijn gericht op het behouden en aantrekken van nieuwe leden. Dit wordt geprobeerd door het ontwikkelen van nieuw sportaanbod, activiteitenaanbod en publiciteit. Andere zaken, zoals het opzetten van aanvullende diensten, specifieke doelgroepen en samenwerking krijgen binnen verenigingen in Enkhuizen minder aandacht.

2.1 Strategie en beleid

Bijna alle verenigingen in Enkhuizen (12 van de 14) geven aan één of meerdere knelpunten te ervaren. Dit is ongeveer gelijk aan het landelijk cijfer waar 90 procent van de verenigingen knelpunten ervaart.

Meeste zorgen over ledenontwikkeling

Verenigingen konden maximaal drie knelpunten aangeven. Hieruit blijkt dat de ledenontwikkeling verenigingen het meeste zorgen baart (figuur 3). De meeste clubs maken zich zorgen over de vergrijzing van het ledenbestand (4 verenigingen), over de geringe aanwas van leden (3 verenigingen), de daling van het aantal leden (2 verenigingen) en de motivatie en betrokkenheid van leden (2 verenigingen). Kader vormt bij 7 verenigingen een knelpunt. Zij ervaren vooral problemen bij het vinden van geschikt bestuur en vrijwilligers (3 verenigingen) en het vinden van overige vrijwilligers (2 verenigingen).

Wat betreft financiën hebben de zorgen vooral betrekking op de vermindering van subsidie (3 verenigingen) en op het vinden en houden van

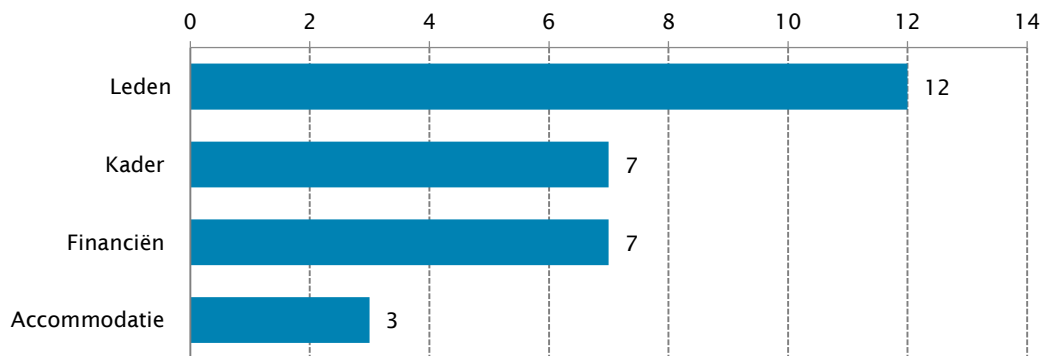
sponsors (2 verenigingen). Drie verenigingen ervaren knelpunten bij hun accommodatie.

Landelijk vormt leden ook het belangrijkste knelpunt. Dit wordt direct gevolgd door zorgen over het kader en de financiën. In vergelijking met het landelijk beeld ervaren de verenigingen in Enkhuizen vaker knelpunten ten aanzien van leden en minder ten aanzien van kader en financiën.

Aandacht voor knelpunten

De knelpunten die de verenigingen in Enkhuizen ervaren, komen overeen met de speerpunten en beleidsplannen die worden geschreven op het gebied van ledenbehoud en/of -werving en behoud van vrijwilligers of verenigingskader. Financiën lijkt daarentegen in mindere mate een aandachtspunt op de korte termijn te zijn in vergelijking tot de knelpunten die op dit gebied worden ervaren.

Figuur 3 Ervaren knelpunten door verenigingen (aantal verenigingen dat knelpunten ervaart, n=12)

2.1 Strategie en beleid

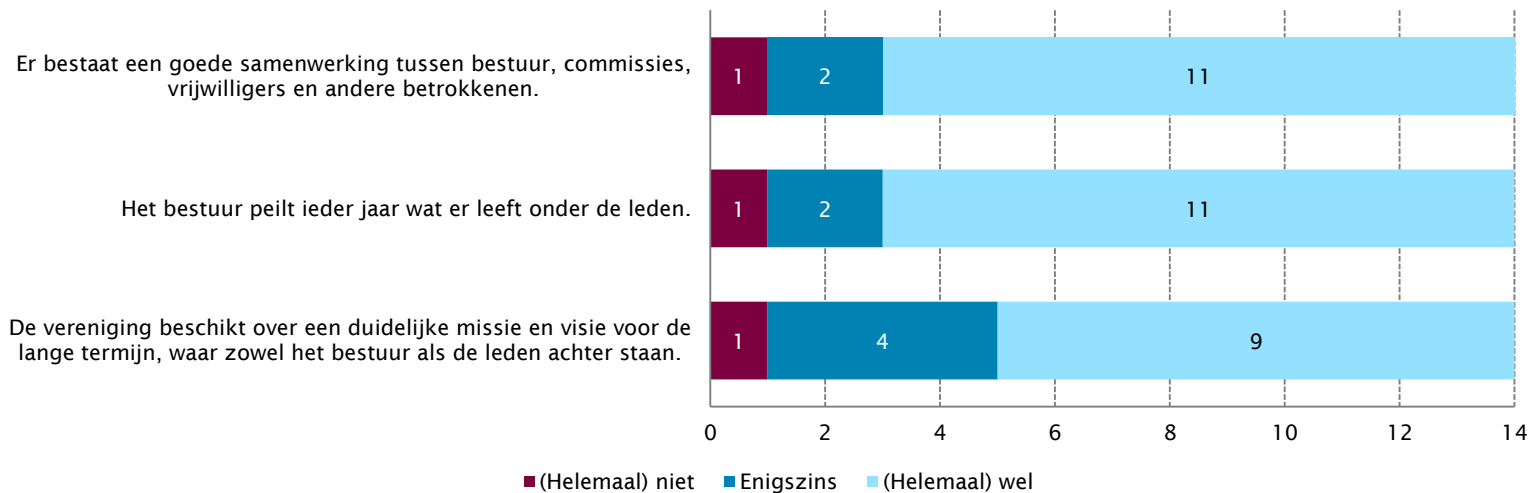
Meerderheid heeft missie en visie

De meeste sportverenigingen (9 van de 14) in Enkhuizen geven aan over een duidelijke missie en visie voor de lange termijn te beschikken waar zowel het bestuur als de leden achter staan (figuur 4). Grote verenigingen (> 100 leden) en binnensportverenigingen in Enkhuizen beschikken het vaakst over een duidelijke missie en visie. Deze verenigingen lijken beleidsmatiger te werken dan de kleine verenigingen (≤ 100 leden) en de buitensportverenigingen. Voor wat betreft het beschikken over een missie en visie, komt het beeld van de sportverenigingen in Enkhuizen overeen met het landelijk beeld.

Positief over interne samenwerking

De bestuurders van de sportverenigingen in Enkhuizen blijken nauw in contact te staan met de leden van hun vereniging. Zo geven de meeste verenigingen in Enkhuizen aan ieder jaar hun leden te bevragen over wat er bij hen leeft (11 van de 14). Dit is meer dan landelijk waar ongeveer de helft van de verenigingen jaarlijks hun leden bevrageet. De samenwerking binnen de verenigingen in Enkhuizen wordt goed gewaardeerd. 11 van de 14 verenigingen vinden dat sprake is van een goede samenwerking tussen bestuur, commissies, vrijwilligers en andere betrokkenen. Dit komt overeen met het landelijke beeld.

Figuur 4 Stellingen over visie en interne samenwerking (in aantallen, n=14)

2.2 Leden

Bij de sportclubs in Enkhuizen is twee derde (66%) van de leden actief lid, de rest is donateur of niet-sportend lid. Iets minder dan de helft (43%) van alle leden neemt deel aan een officiële competitie. Bij ongeveer drie kwart van de clubs zijn jeugdleden actief (71%) en ongeveer een kwart van de verenigingen heeft topsporters of topsporttalenten binnen de vereniging.

Groter percentage ouderen bij kleine clubs

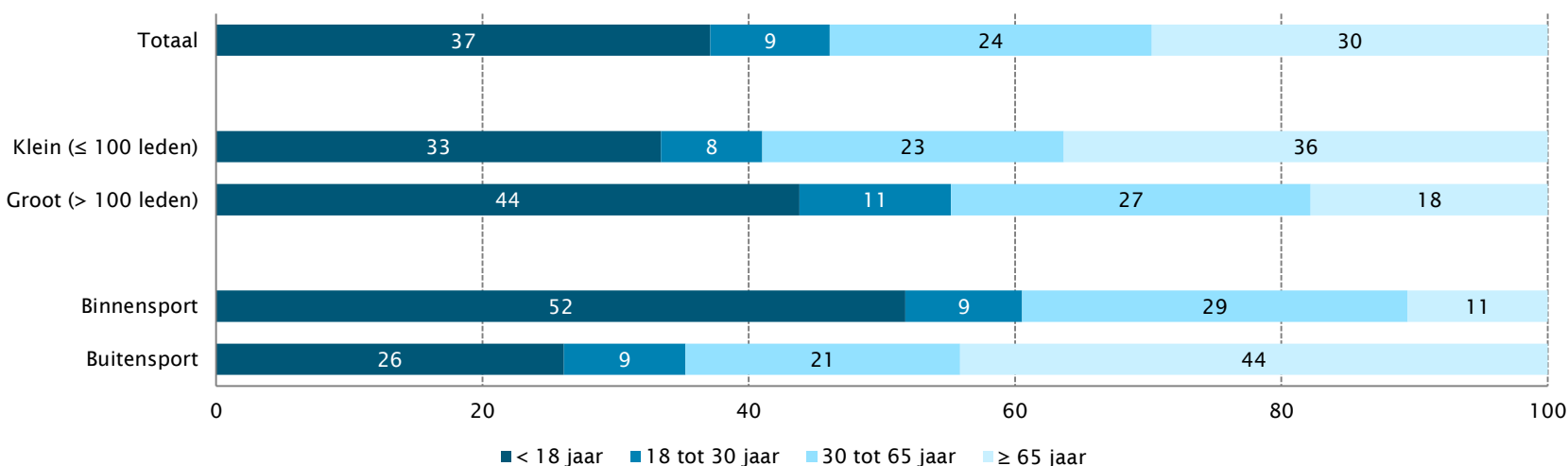
Ongeveer één derde (30%) van het ledenbestand van verenigingen in Enkhuizen bestaat uit mensen van 65 jaar of ouder. Landelijk ligt dit aandeel iets lager (26%). Kleine verenigingen (36% t.o.v. 18% bij grote verenigingen) en buitensportverenigingen (44% t.o.v. 11% bij binnensportverenigingen) hebben in Enkhuizen een hoog aandeel ouderen. Het aandeel jeugd is bij grote verenigingen (44% t.o.v. 33% kleine verenigingen) en binnensporten (52% t.o.v. 26% bij buitensporten) hoog.

Deze (grote) verschillen kunnen ontstaan door de soort sportvereniging. Zo heeft een wandelvereniging meer ouderen dan jongeren in hun ledenbestand hebben en een voetbalvereniging meer jongeren dan ouderen.

Sportclubs vrij divers

De verenigingen in Enkhuizen hebben een vrij divers ledenbestand. Negen clubs in Enkhuizen geven aan leden met een migratieachtergrond te hebben, waarbij gemiddeld 7 procent van het ledenbestand een migratieachtergrond heeft. Dit zijn vaker grote clubs (> 100 leden) dan kleine clubs (≤ 100 leden). Daarnaast geven 8 verenigingen aan leden met een lichamelijke beperking en/of chronische aandoening te hebben. Dit zijn gemiddeld drie mensen per vereniging.

Figuur 5 Opbouw ledenbestand naar leeftijd (in percentages, n=14)

2.2 Leden

Ledental bedreiging voor lange termijn

De helft (7) van de verenigingen in Enkhuizen is van mening dat de ontwikkeling van het ledenaantal de toekomst van de vereniging gaat bedreigen (figuur 6). Dit is meer dan landelijk het geval is (ongeveer een derde). Verenigingen zien de ontwikkeling van het ledental met name als een bedreiging op de langere termijn (over ≥ 2 jaar). Voor één vereniging speelt dit al het komende jaar. Met name kleine verenigingen (≤ 100 leden) en buitensportverenigingen maken zich zorgen over de toekomst van hun vereniging.

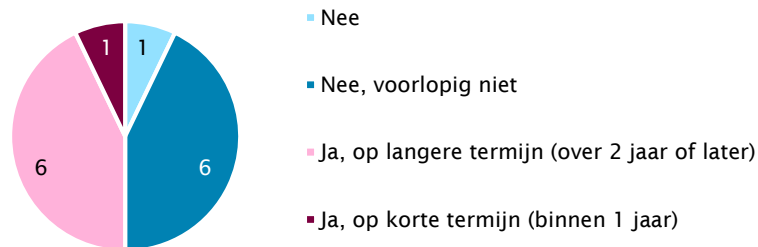
In de afgelopen twee jaar zagen 4 verenigingen hun ledenaantal dalen (figuur 7). Bij de verenigingen in Enkhuizen zijn gemiddeld zijn iets meer aanmeldingen dan afmeldingen geweest (niet in figuur). Het zijn met name de grote verenigingen waar de ledengroei heeft plaatsgevonden. Eén

vereniging in Enkhuizen heeft momenteel een ledenstop. Bij de kleine verenigingen is het aantal leden gemiddeld gedaald. Voor het komend jaar verwachten de meeste clubs geen verandering (9 verenigingen). Drie verenigingen verwachten een daling van het aantal leden. Dit is iets meer dan het landelijk beeld, waar 16 procent een daling van het aantal leden verwacht.

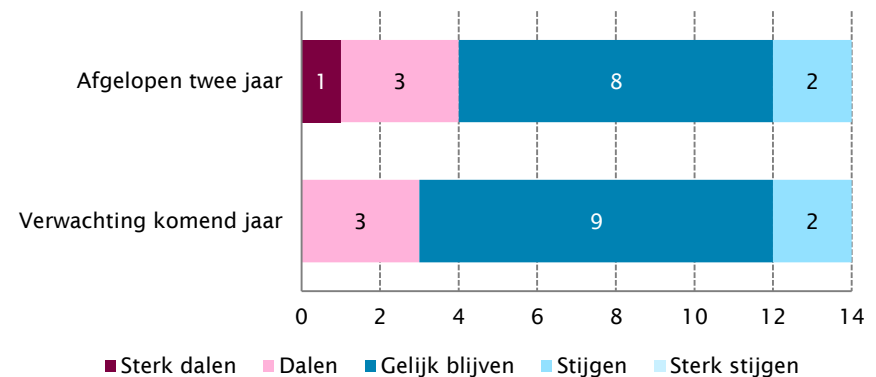
Alle verenigingen willen groeien

Alle ondervraagde verenigingen in Enkhuizen geven aan voor 2020 een groeiambitie te hebben. Zeven verenigingen willen die ambitie met name realiseren door nieuwe leden te werven; andere verenigingen focussen op het behoud van leden (5 verenigingen). Twee verenigingen volgen hierin geen speciale strategie.

Figuur 6 Ontwikkeling ledenaantal als bedreiging voor de toekomst van de organisatie (in aantallen, n=14)

Figuur 7 Ledenontwikkeling in de afgelopen 2 jaar en de verwachting voor het komend jaar (in aantallen, n=14)

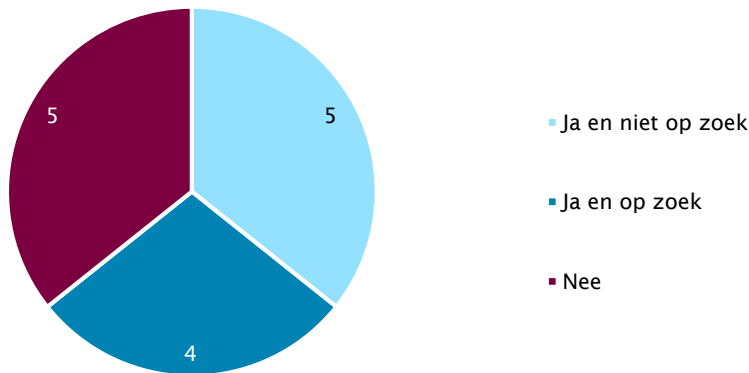
2.3 Organisatie

De meeste sportverenigingen in Enkhuizen bestaan enkel uit vrijwilligers, met gemiddeld 22 vrijwilligers en één betaalde kracht.

Gebrek aan vrijwilligers

5 van de 14 verenigingen geven aan niet over voldoende vrijwilligers te beschikken (figuur 8). Dit is tweemaal zo veel als het landelijke beeld, waar 16 procent van de verenigingen over onvoldoende vrijwilligers beschikt. Op het gebied van gekwalificeerde, opgeleide trainers hebben de verenigingen in Enkhuizen minder problemen dan landelijk het geval is. Twee verenigingen geven aan over onvoldoende gekwalificeerde, opgeleide trainers (coaches, instructeurs, docenten, begeleiders) te beschikken. Hoewel in Enkhuizen zowel grote als kleine verenigingen problemen ervaren met het vinden van voldoende kader, zijn de grote clubs (> 100 leden) en buitensportverenigingen vaker op zoek naar extra vrijwilligers dan kleine clubs en binnensportverenigingen (niet in figuur).

Figuur 8 Aanwezigheid voldoende vrijwilligers (in aantallen, n=14)

Drie kwart heeft geen vacatures openstaan

5 clubs beschikken over onvoldoende vrijwilligers en 2 clubs over onvoldoende trainers. 3 clubs geven aan enkele vacatures op cruciale posities te hebben (figuur 9). De meeste verenigingen (10) hebben geen dringende functies die gevuld moeten worden. Wanneer vacatures uitstaan, zijn deze gericht op vrijwilligers, vooral op de functie van bestuurders (3 verenigingen) en het vervullen van bar- en kantinediensten (3 verenigingen).

Meerderheid heeft geen actueel plan voor hun kader

De meeste verenigingen (11, niet in figuur) hebben ten aanzien van hun vrijwilligers geen actueel plan op papier. Bij 3 verenigingen is een plan in ontwikkeling. 9 sportverenigingen hebben een taakomschrijving voor de kaderfuncties. Vier verenigingen hebben deze taakomschrijvingen voor vrijwel alle functies.

Figuur 9 Vacatures voor betaalde medewerkers en vrijwilligers (in aantallen n=14)

2.4 Aanbod

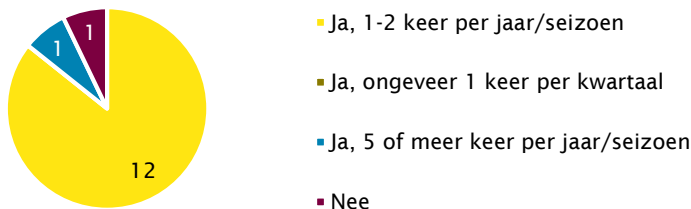
Aandacht voor aanbod voor niet-leden

Bijna alle verenigingen in Enkhuizen organiseren aanbod waarbij niet-leden ook welkom zijn (13, figuur 10). Bij de meeste verenigingen blijft het aanbod echter vrij beperkt. 1 vereniging houdt deze activiteiten met enige regelmaat. Ongeveer een kwart van de verenigingen (10, figuur 11) ervaart de opkomst bij activiteiten, trainingen, wedstrijden of instuiven als hoog. Grote clubs (> 100 leden) en buitensportverenigingen zijn positiever over de opkomst dan kleine clubs (\leq 100 leden) en binnensportverenigingen.

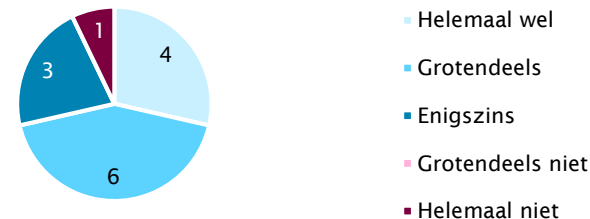
Veel aandacht voor specifieke doelgroepen

Ongeveer de helft van de verenigingen in Enkhuizen voert activiteiten uit om nieuwe leden te werven (8 clubs) of om nieuw aanbod te ontwikkelen voor eigen leden (6 clubs, figuur 12). 9 verenigingen zetten zich in voor het ontwikkelen van activiteiten voor specifieke doelgroepen. Dit is meer dan landelijk het geval is (42%). In Enkhuizen zijn het vaker de grote verenigingen (> 100 leden) die inzetten op het laten deelnemen van specifieke doelgroepen dan kleine verenigingen (\leq 100 leden). Het flexibiliseren van lidmaatschappen/contributies blijft in Enkhuizen beperkt (3 verenigingen).

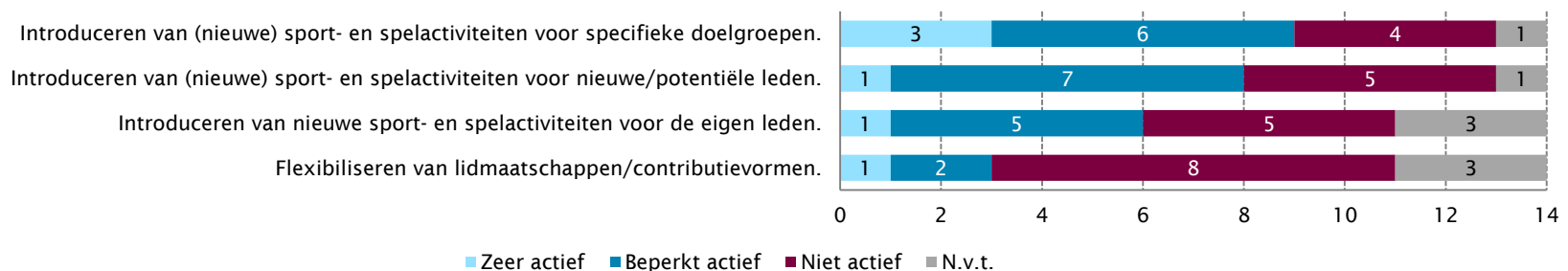
Figuur 10 Organiseren van (sport)activiteiten waarbij deelname openstond voor niet-leden (in aantallen, n=14)

Figuur 11 Stelling 'de opkomst bij trainingen, wedstrijden of instuif is hoog' (in aantallen, n=14)

Figuur 12 Aanbieden van activiteiten voor leden, vrijwilligers of bezoekers (in aantallen, n=14)

2.5 Accommodatie

4 van de 14 sportverenigingen in Enkhuizen beschikken over een eigen sportaccommodatie, 2 sportverenigingen delen hun voorzieningen met één of meerdere andere club(s). Daarnaast hebben 5 verenigingen een eigen kantine, en deelt 1 club de kantine met één of meerdere club(s).

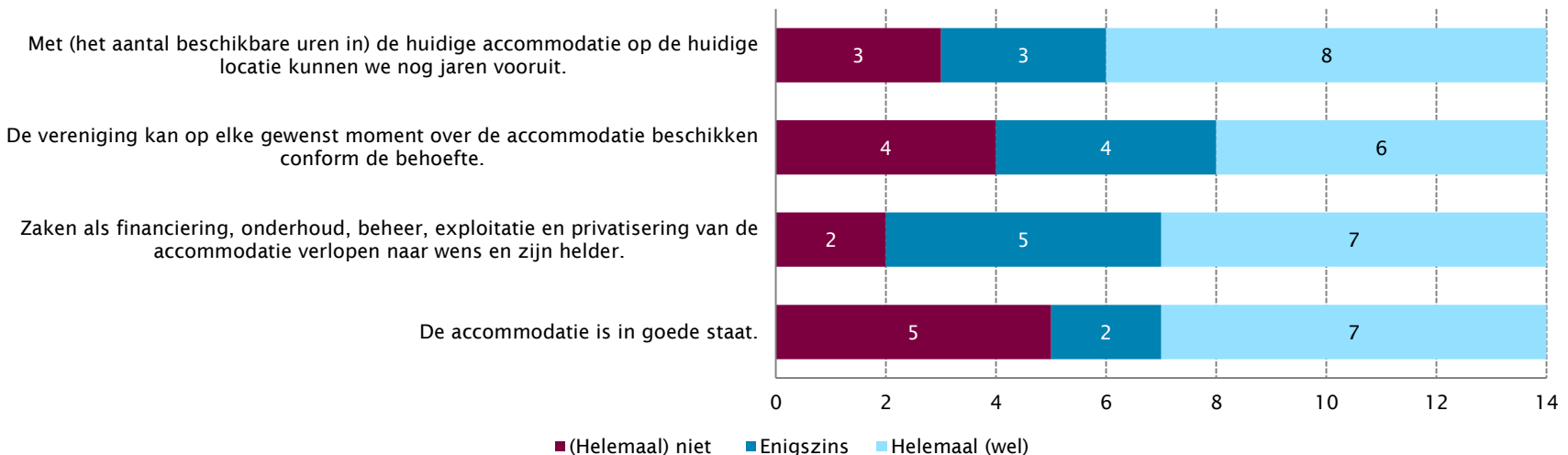
Helpt van de verenigingen tevreden over accommodatie

Over het algemeen zijn de sportverenigingen in Enkhuizen minder positief over de staat van hun accommodatie dan landelijk het geval is. Ongeveer de helft van de verenigingen in Enkhuizen is overwegend positief ten opzichte van drie kwart van de clubs landelijk. In Enkhuizen zijn de clubs met een eigen accommodatie en buitensportverenigingen positiever over hun accommodatie dan clubs zonder eigen accommodatie en binnensportverenigingen.

Huidige staat van de accommodatie grootste probleem

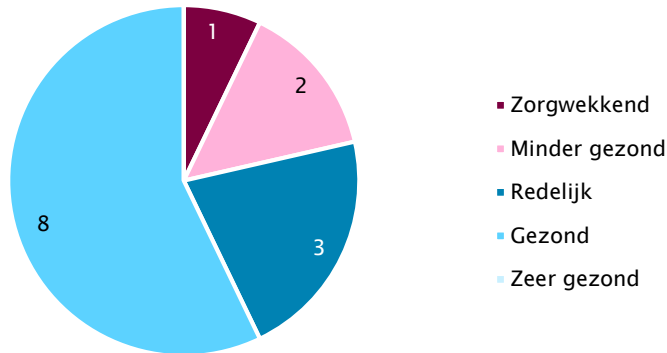
Verenigingen in Enkhuizen lopen met name aan tegen een slechte staat van de sportaccommodatie/-voorziening en een gebrek aan ruimte op gewenste tijden in de accommodatie/voorziening (resp. 5 en 4 verenigingen). De verenigingen die tegen ruimtegebrek aanlopen, zijn allen clubs zonder eigen accommodatie.

Figuur 13 Stellingen over onderhoud en status accommodatie (in aantallen, n=14)

2.6 Financiën

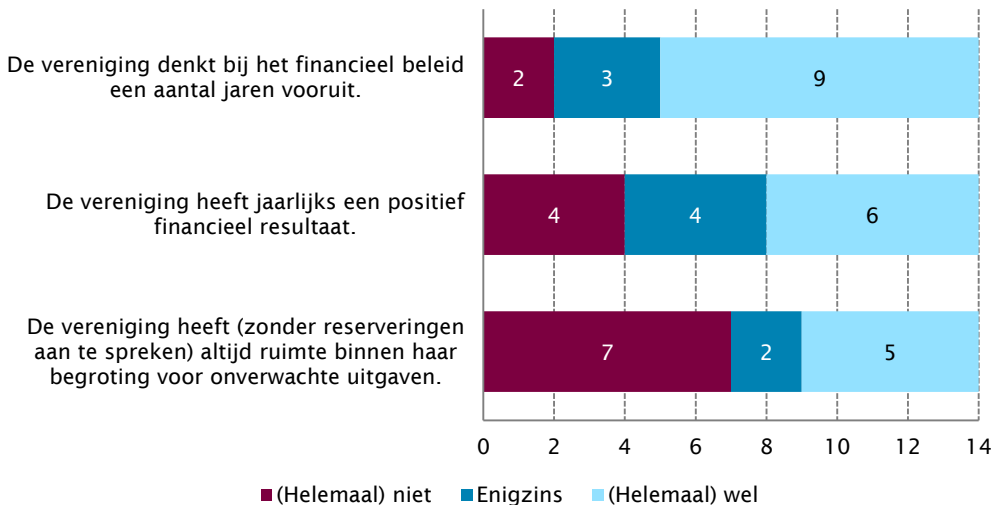
Figuur 14 Eigen inschatting financiële positie van verenigingen (in aantallen, n=14)

Meeste verenigingen gezond

De sportverenigingen in Enkhuizen zijn positief over hun financiële positie (figuur 14). 1 verenigingen noemen hun financiële positie gezond, 1 vereniging noemt deze zorgwekkend. 4 verenigingen hebben jaarlijks geen positief financieel resultaat (figuur 15). Dit is meer dan landelijk het geval is (9%). De grote verenigingen zijn positiever over hun financiële positie dan de kleinere verenigingen. Twee derde (9) van de verenigingen geeft aan bij het financieel beleid een aantal jaren vooruit te denken.

Figuur 15 Stellingen over financiën (in aantallen, n=14)

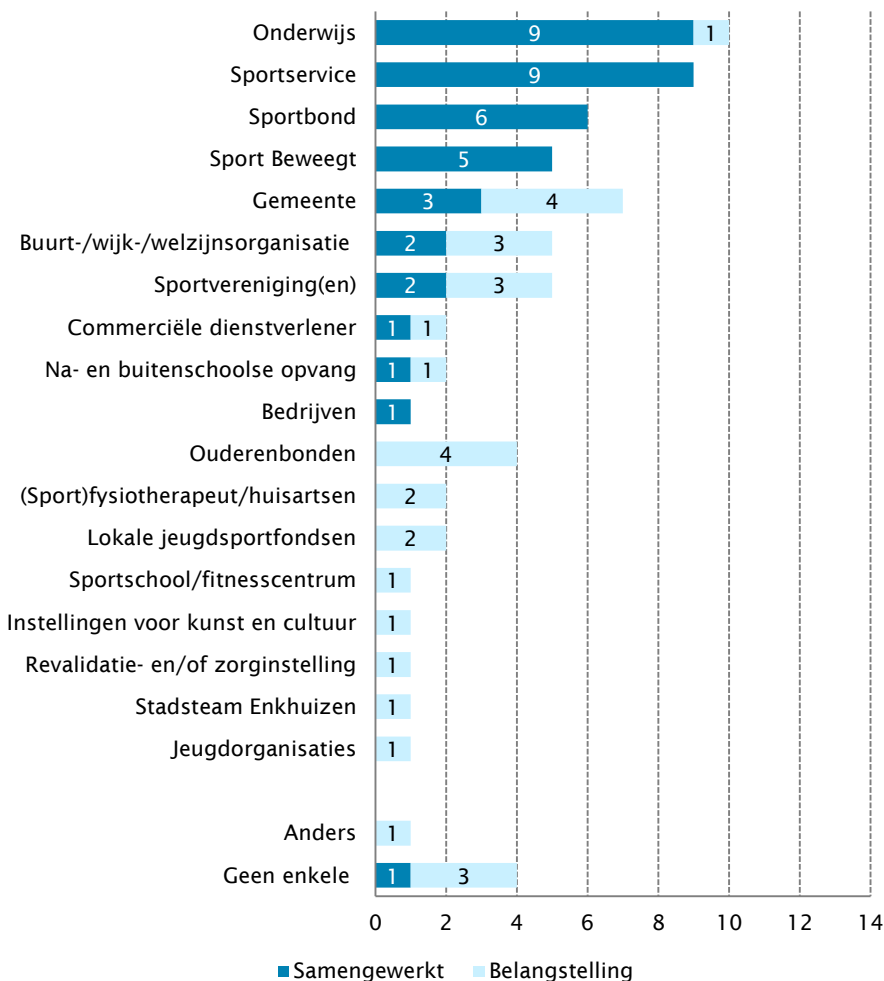

Weinig ruimte voor onverwachte uitgaven

5 van de 14 verenigingen in Enkhuizen zijn in staat onverwachte uitgaven te dekken zonder daarbij reserves aan te spreken. De helft (7) is daartoe niet in staat. Landelijk hebben verenigingen meer ruimte voor onverwachte uitgaven en is maar een tiende daartoe niet in staat. Dit kan betekenen dat op de langere termijn meer verenigingen met financiële problemen kunnen gaan kampen.

3.1 Samenwerking

Figuur 16 Organisaties waar verenigingen het afgelopen jaar mee hebben samengewerkt (in aantallen, n=14)

Weinig samenwerking tussen verenigingen

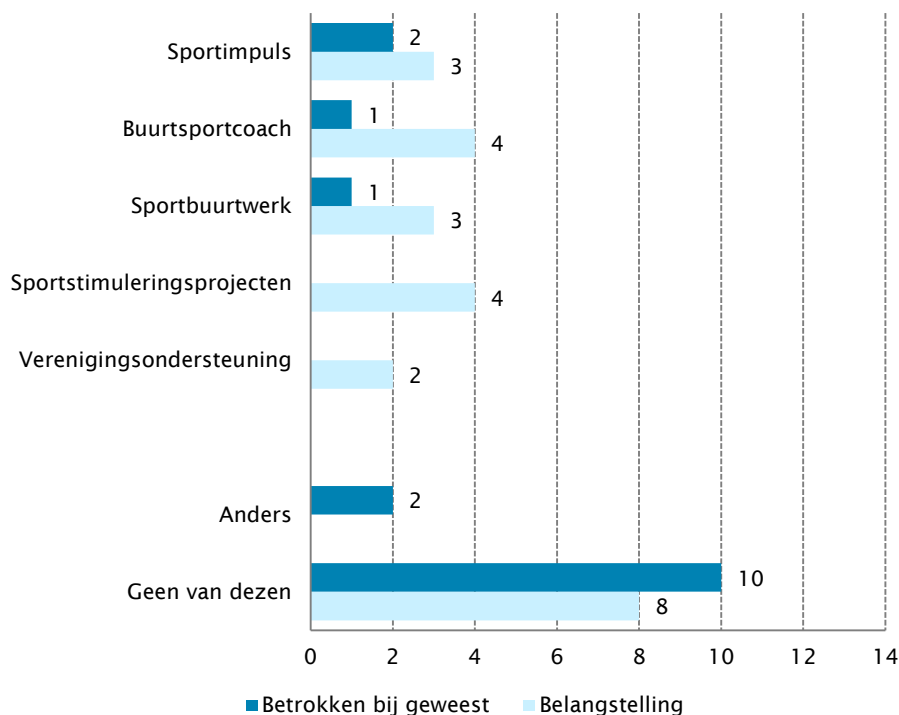
Bijna alle sportverenigingen (13) in Enkhuizen hebben het afgelopen jaar samengewerkt met één of meer organisaties (figuur 16). In Enkhuizen werken verenigingen met name samen met Sportservice (9), scholen (9) en sportbonden (6). In tegenstelling tot het landelijke beeld, werken verenigingen in Enkhuizen weinig met andere verenigingen samen. Slechts twee verenigingen geven aan met andere verenigingen samen te werken, landelijk is dit twee derde. Ook met de gemeente wordt door verenigingen in Enkhuizen relatief weinig samengewerkt. De verenigingen in Enkhuizen zijn positief gestemd over hun samenwerkingspartners. Clubs willen de samenwerking met de betreffende organisaties meestal behouden, soms intensiveren, maar geen enkele keer stoppen.

Meeste interesse in gemeente en ouderenbond

Als een vereniging niet met een bepaalde organisatie samenwerkt, dan is gevraagd of zij daar in de toekomst mogelijk interesse in zou hebben. 11 verenigingen blijken interesse te hebben om hun samenwerkingen te verbreden. De partners die het vaakst worden genoemd zijn gemeente Enkhuizen (4 verenigingen), de ouderenbonden (4 verenigingen), wijk- en buurtverenigingen (3 verenigingen) en andere sportverenigingen (3 verenigingen). Dit biedt mogelijkheden voor het verbreden van de maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in Enkhuizen.

3.1 Samenwerking

Figuur 17 Projecten waar verenigingen het afgelopen jaar bij betrokken waren (in aantallen, n=14)

Weinig betrokkenheid bij projecten

Een meerderheid van de sportverenigingen (10) is het afgelopen jaar niet betrokken geweest bij sportprojecten (figuur 17). Kleine verenigingen (≤ 100 leden) en buitensportverenigingen zijn minder vaak betrokken geweest bij projecten dan grote verenigingen (> 100 leden) en binnensportverenigingen. Clubs die wel aan projecten hebben deelgenomen, zijn betrokken geweest bij de Sportimpuls (2), buurtsportcoach (1) en sportbuurtwerk (1). 6 verenigingen zeggen wel belangstelling te hebben om deel te nemen aan een project. Vooral sportstimuleringsprojecten (4) en combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches (4) zijn populair. Tevens tonen clubs interesse in Sportimpuls (3) en sportbuurtwerk (3).

Weinig voorzieningen voor niet-leden

Een meerderheid van de sportverenigingen (11, niet in figuur) biedt geen faciliteiten en voorzieningen aan die ook beschikbaar zijn voor niet-leden en andere organisaties. Clubs die wel voorzieningen beschikbaar stellen, bieden werkplekken/vergaderruimtes (1), busvervoer (1) en een multifunctionele inzet van de sportruimte van de vereniging (1) aan. Weinig verenigingen (3) zeggen in de toekomst hun faciliteiten en voorzieningen aan anderen te willen aanbieden. Dit zijn iets vaker kleine (≤ 100 leden) dan grote verenigingen (> 100 leden).

3.2 Maatschappelijke betrokkenheid

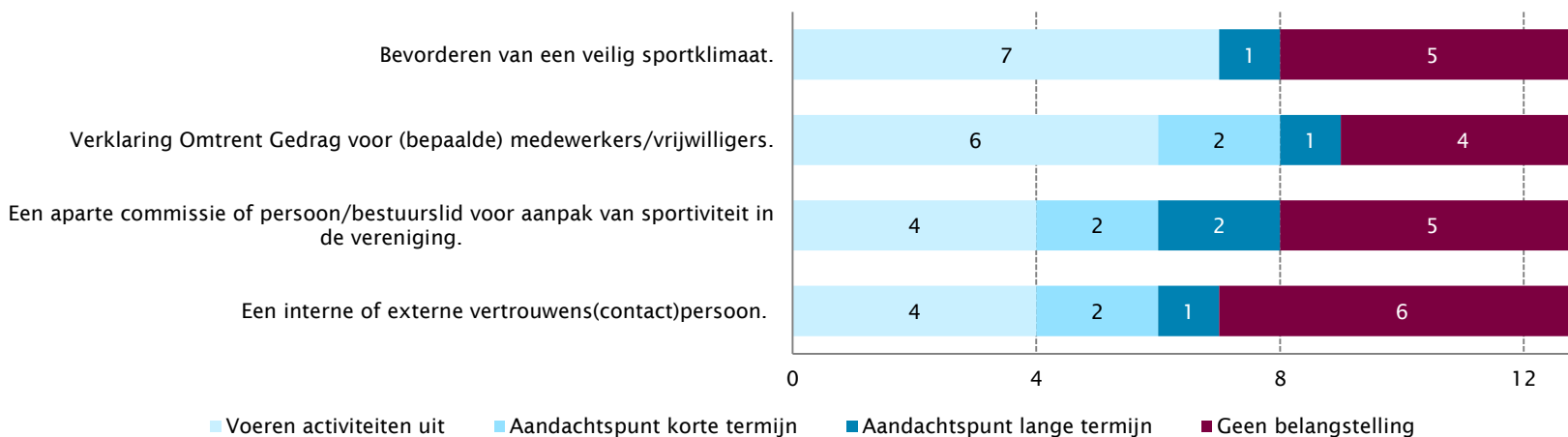
Veel belangstelling voor veilig sportklimaat en VOG

Meer dan de helft van de verenigingen in Enkhuizen heeft belangstelling voor een veilig sportklimaat. Verenigingen voeren met name activiteiten uit voor het bevorderen van een veilig sportklimaat (7) en het organiseren van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor kaderpersoneel (6). De verenigingen die geen belangstelling hebben voor dit thema, zijn voornamelijk kleine clubs, clubs die (semi-)individuele sporten aanbieden en clubs die geen jeugdleden hebben.

Vertrouwenspersoon en sportiviteitscommissie belangrijk

Ook het vaststellen van een vertrouwenspersoon en het aanstellen van één of meerdere personen voor de aanpak van sportiviteit wordt door de meeste verenigingen als belangrijk onderwerp gezien. Ook hier zijn het met name de grote clubs en teamsporten die belangstelling hebben in het werken met een vertrouwenspersoon en een commissie voor de aanpak van sportiviteit.

Figuur 18 Betrokkenheid bij veilig Sportklimaat (in aantallen, n=13)

3.2 Maatschappelijke betrokkenheid

Meeste activiteiten rondom (sociale) veiligheid

Vergeleken met landelijke cijfers zijn sportverenigingen in Enkhuizen actief op het gebied van maatschappelijke thema's (figuur 19). De meeste activiteiten in Enkhuizen vinden plaats om de (sociale) veiligheid op en rond de club te verbeteren (7). Landelijk voert hier een derde van de verenigingen activiteiten op uit. 3 verenigingen hebben dit voor de club als aandachtspunt voor de korte of lange termijn. Het zijn voornamelijk clubs met een eigen accommodatie die hier activiteiten op uitvoeren.

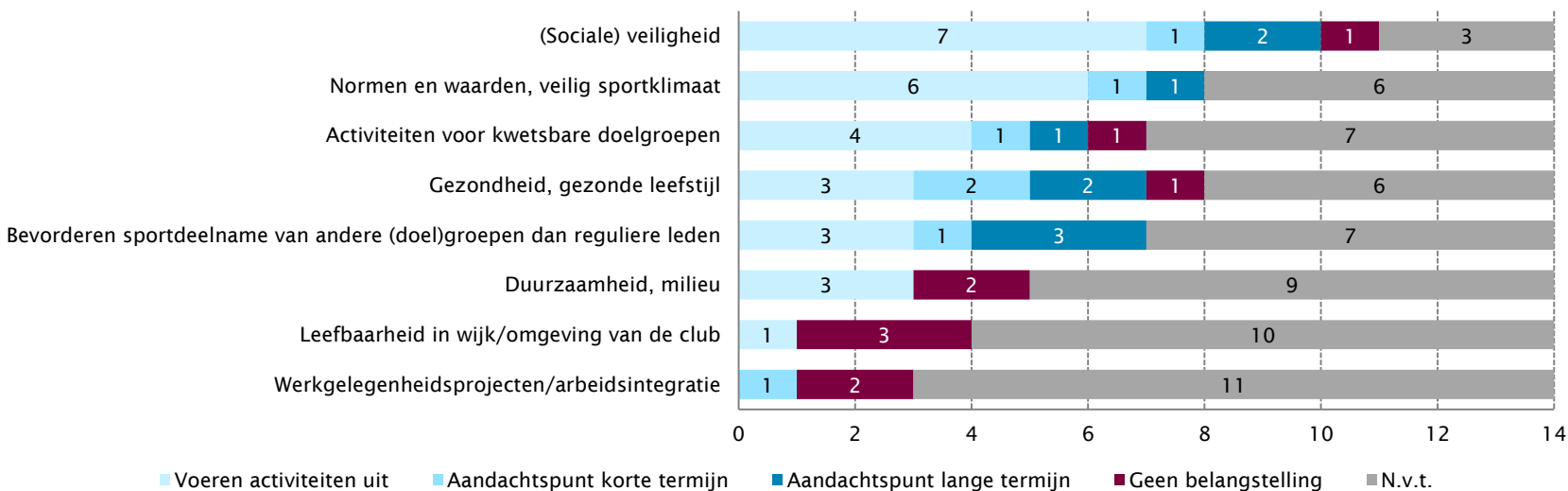
Aandacht voor sportiviteit en respect

Aandacht voor normen, waarden en sportiviteit wordt door meer dan de helft van de verenigingen belangrijk bevonden. 6 sportverenigingen in Enkhuizen voeren momenteel activiteiten uit op dit thema en bij 2 verenigingen zijn dit aandachtspunten voor de toekomst.

In toekomst meer aandacht voor gezonde leefstijl en sportstimulering

Kijkend naar de aandachtspunten voor de korte en lange termijn, blijkt dat verenigingen in Enkhuizen in de toekomst meer willen inzetten op het bevorderen van een gezonde leefstijl (4) en het bevorderen van sportdeelname (4). Het bevorderen van de sportdeelname is vaker een aandachtspunt voor de langere termijn.

Figuur 19 Betrokkenheid bij maatschappelijke thema's en/of projecten (in aantallen, n=14)

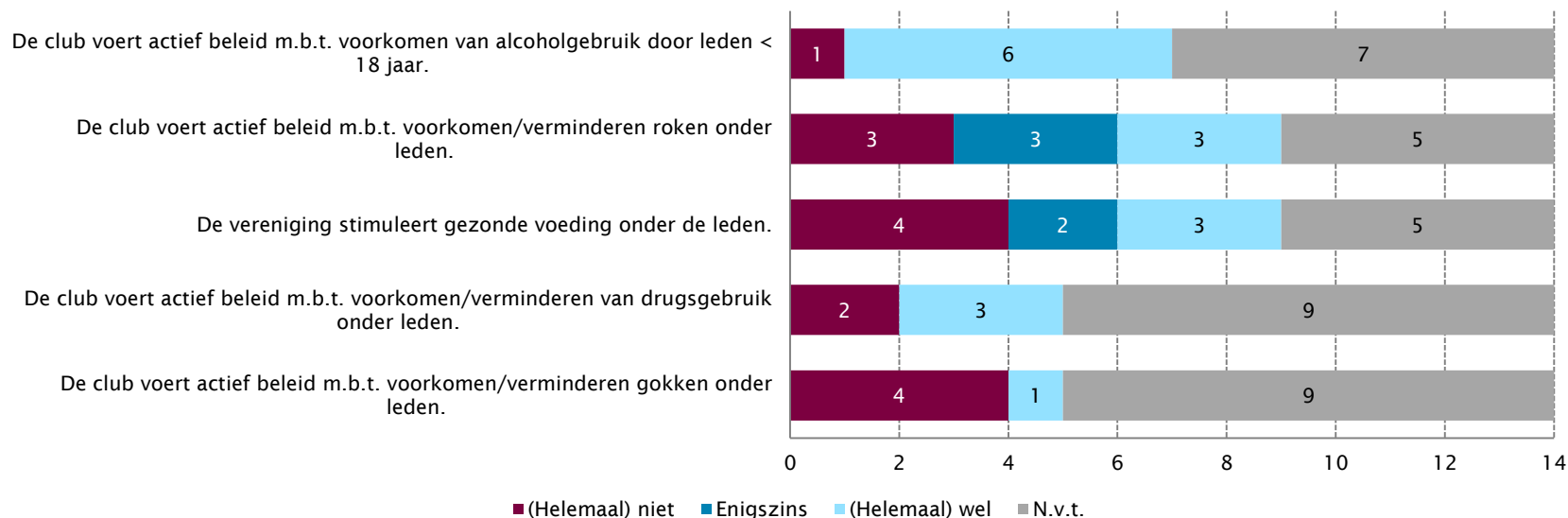
3.2 Maatschappelijke betrokkenheid

10 van de 14 sportverenigingen in Enkhuizen onderschrijven dat sportverenigingen een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben. Dit komt overeen met het landelijk beeld (72%). Twee verenigingen vinden dat sportverenigingen ook meer moeten doen dan alleen hun leden leuk te laten sporten. Landelijk vinden meer verenigingen dit (48%).

Focus van verenigingen op alcoholpreventie

De meeste verenigingen (6) voeren actief beleid voor preventie van alcoholgebruik door leden onder de 18 jaar (figuur 20). Dit zijn met name grote verenigingen en clubs met een eigen kantine. Dit wordt gevolgd door beleid voor preventie van drugsgebruik (3), preventie van roken (3) en het stimuleren van gezonde voeding (3). Eén club houdt zich actief bezig met gokpreventie onder leden. Voor verenigingen zonder eigen accommodatie en/of kantine zijn deze zaken veelal niet van toepassing.

Figuur 20 Stellingen met betrekking tot maatschappelijke betrokkenheid (in aantallen, n=14)

3.2 Maatschappelijke betrokkenheid

Sportverenigingen zien vooral mensen met een verstandelijke beperking en ouderen als potentiële leden (11, figuur 21). Alle clubs in Enkhuizen zijn bereid om mensen met een verstandelijke beperking of ouderen op te nemen in hun vereniging. Twee verenigingen geven aan dat het voor hun vereniging niet mogelijk is om mensen met een lichamelijke beperking op te nemen. Dit zijn allebei binnensportverenigingen.

Meer informatie nodig over mensen zonder werk

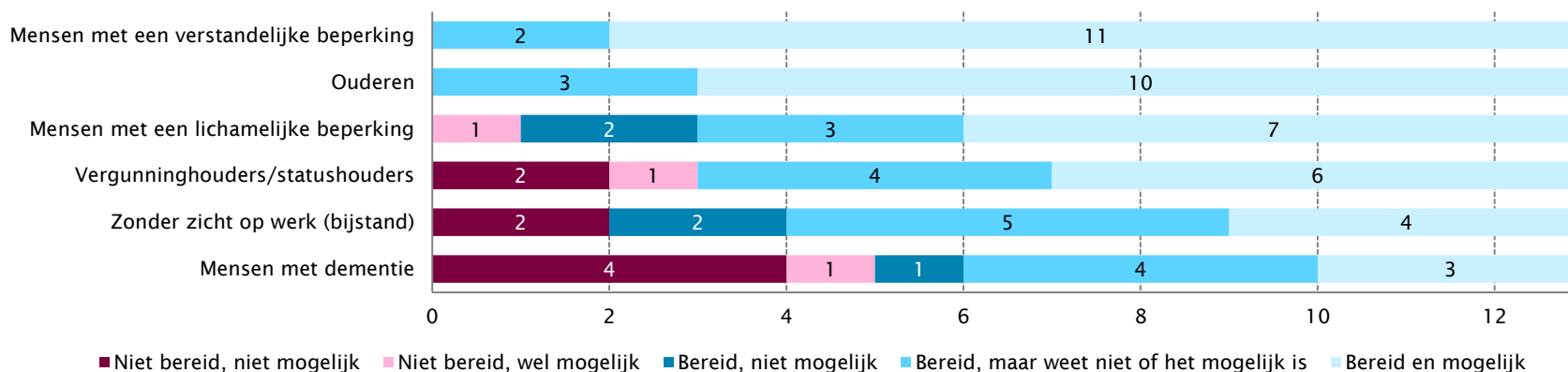
Mensen zonder zicht op werk en statushouders zijn voor de clubs tevens potentiële doelgroepen. Veel verenigingen zijn bereid om deze groepen deel te laten nemen (figuur 21). 4 verenigingen weten nog onvoldoende over de doelgroep om te weten welke concrete aanpassingen dit van hun vereniging vraagt.

Clubs weinig positief tegenover mensen met dementie

Opvallend veel verenigingen (4 van de 14) zijn niet bereid en zien ook geen mogelijkheden om mensen met dementie op te nemen in hun vereniging (figuur 21). 4 verenigingen weten ook niet of dit binnen hun vereniging mogelijk is. Meer informatie over deze doelgroep kan wellicht helpen om de bereidheid onder clubs te vergroten.

Het bereiken van specifieke groepen vinden clubs nog vaak lastig (niet in figuur). Slechts 3 verenigingen ervaren dat zij specifieke groepen zoals mensen met een migratieachtergrond of minder validen goed kunnen bereiken.

Figuur 21 Doelgroepen waar sportverenigingen toe bereid zijn en mogelijkheden zien om hen deel te laten nemen in hun vereniging (in aantallen, n=13)

4. Vitaliteit

Met het berekenen van de vitaliteit van sportverenigingen, kan meer worden gezegd over de mogelijkheden van individuele verenigingen of groepen verenigingen om bij te dragen aan het uitvoeren van het sportbeleid.

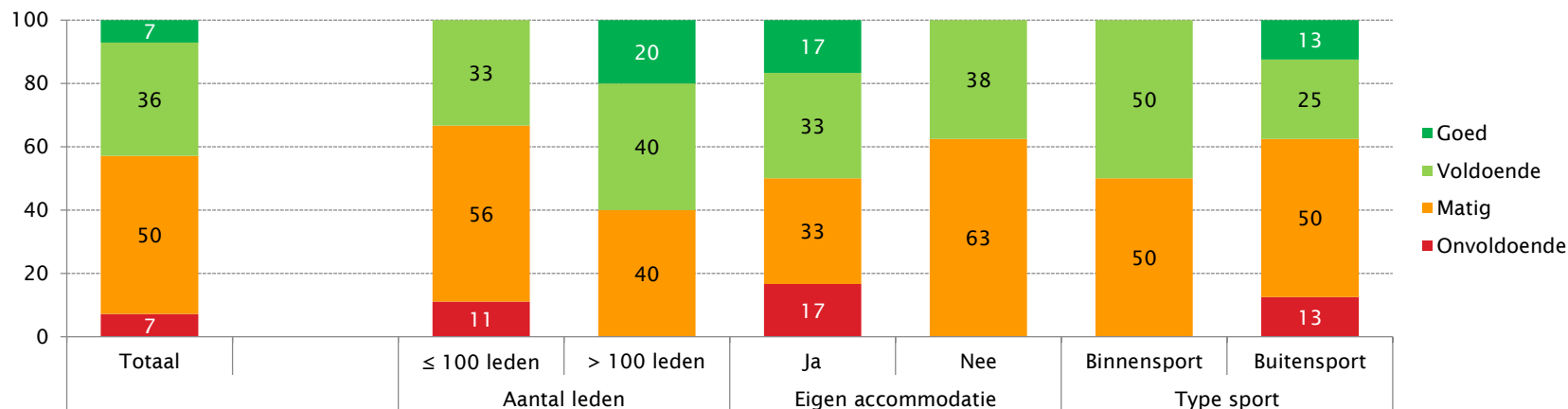
Vitaliteit bestaat uit twee indexen: organisatiekracht en maatschappelijke oriëntatie. Elke index bestaat uit een aantal items, oftewel vragen uit de vragenlijst van de verenigingsmonitor waarop wordt gescoord. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. Zie [bijlage II](#) voor meer uitleg over de methode.

De organisatiekracht van de sportvereniging is gedefinieerd als de mate waarin de vereniging in staat is om haar sportaanbod voor de (potentiële) leden te organiseren.

Organisatiekracht sportverenigingen in Enkhuzen

De organisatiekracht van de verenigingen in Enkhuzen ligt relatief laag. 8 verenigingen in Enkhuzen (57%) scoren een matig of onvoldoende op organisatiekracht en hebben onvoldoende organisatiekracht (figuur 22). Landelijk is dit een derde van de verenigingen (31%). 5 verenigingen halen een voldoende op organisatiekracht en 1 vereniging scoort 'goed'. Kleine verenigingen (≤ 100 leden), verenigingen zonder eigen accommodatie, en buitensportverenigingen scoren lager op organisatiekracht dan andere verenigingen.

Figuur 22 Organisatiekracht sportverenigingen (% verenigingen, n=14)

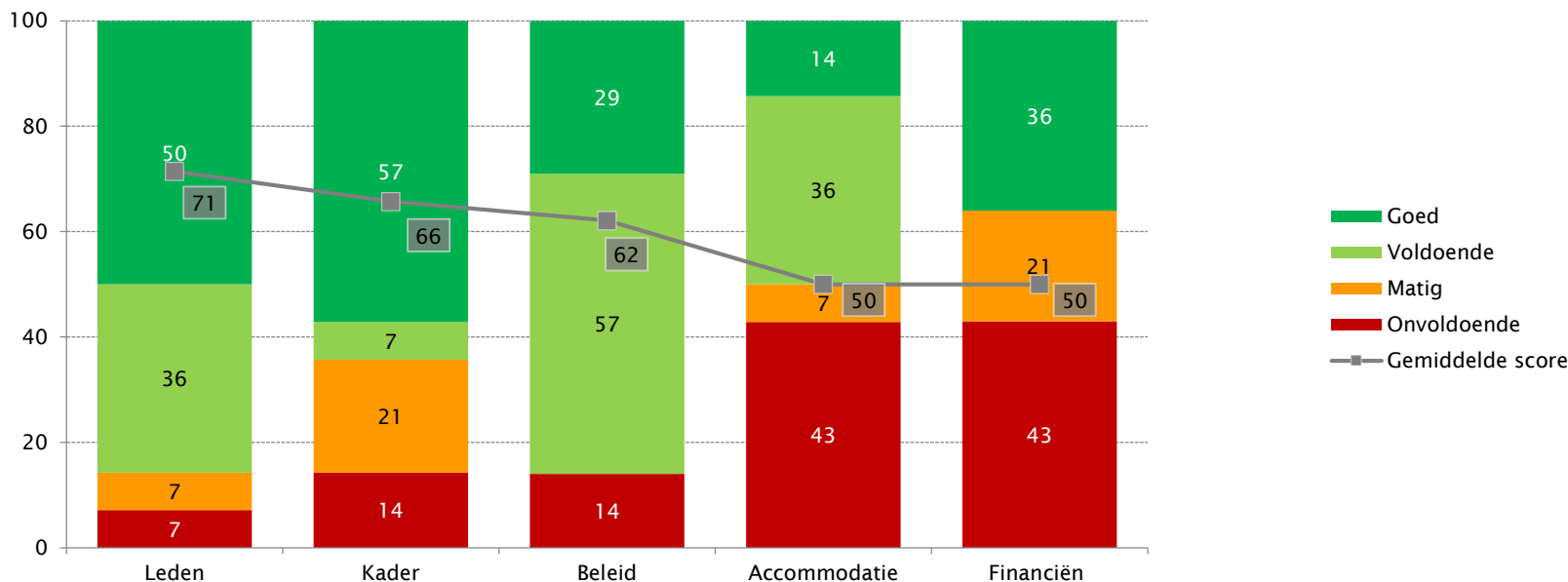

4. Vitaliteit: organisatiekracht

In Enkhuizen heeft het criterium leden gemiddeld de hoogste score (figuur 23). Ondanks dat sportverenigingen aangeven dat ledenontwikkeling het grootste knelpunt vormt, scoren 12 van de 14 verenigingen (86%) voldoende tot goed op dit criterium (landelijk 77%). Op het gebied van beleid doet Enkhuizen het in vergelijking tot het landelijke beeld goed. 12 verenigingen (86%) scoren hierop voldoende tot goed. Landelijk is dit twee derde (67%). De verenigingen scoren het laagst op de criteria

financiën en accommodatie. Op financiën scoren 9 verenigingen (64%) matig tot onvoldoende op scoren. Dit is fors hoger dan landelijk het geval is (38%). Op accommodatie scoort de helft van de verenigingen in Enkhuizen hierop matig tot onvoldoende (50%), terwijl dit landelijk een derde is (29%). De financiën en accommodatie van sportverenigingen in Enkhuizen vormen duidelijke aandachtspunten.

Figuur 23 Verdeling scores op criteria van organisatiekracht (percentage verenigingen, n=14)

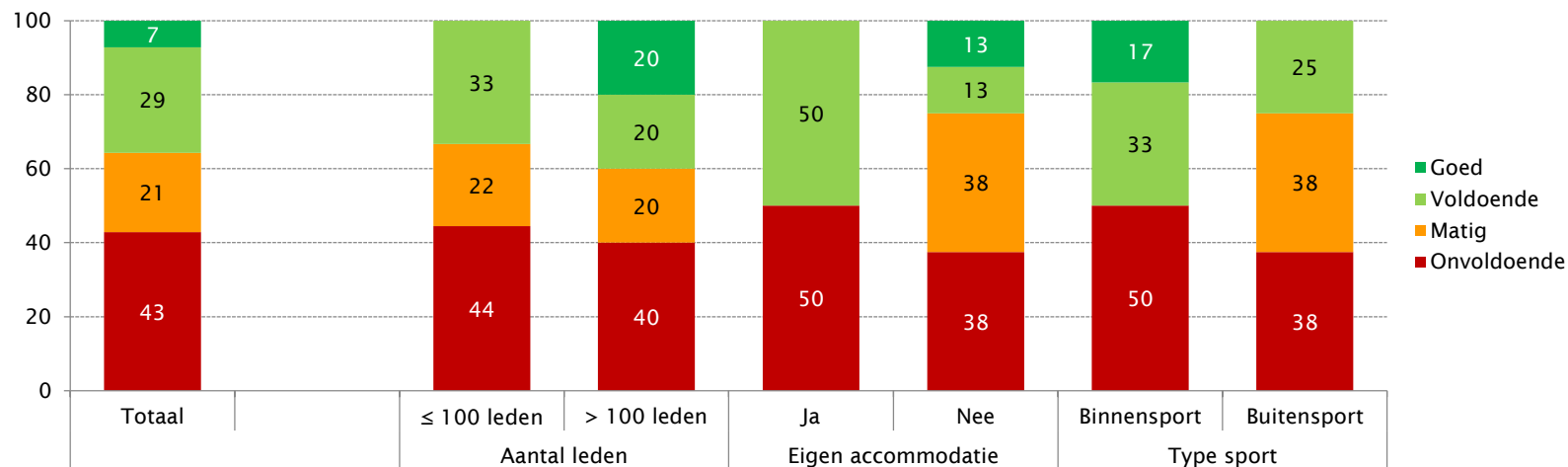
4. Vitaliteit: maatschappelijke oriëntatie

Om meer inzicht te krijgen in de bredere maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen buiten het aanbieden van regulier sportaanbod, is de index maatschappelijke oriëntatie ontwikkeld. Deze index bestaat uit twee criteria: maatschappelijke activiteit en maatschappelijke intentie. Maatschappelijke activiteit staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen en maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol. De score per criterium wordt ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende of goed. De scores van de twee criteria bepalen de mate van brede maatschappelijke oriëntatie van een vereniging. Zie [bijlage II](#) voor meer uitleg over de methode.

Maatschappelijke oriëntatie sportverenigingen Enkhuizen

De maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen in Enkhuizen ligt onder het landelijk gemiddelde. In Enkhuizen scoren 6 van de 14 verenigingen (43%) onvoldoende op de index maatschappelijke oriëntatie (figuur 24). Landelijk scoort een derde van de sportverenigingen een onvoldoende (30%). Desondanks is het aandeel verenigingen dat een goed of voldoende scoort in Enkhuizen wel gelijk aan landelijke cijfers (resp. 36% en 32%). Kleine verenigingen (≤ 100 leden), verenigingen met een eigen accommodatie, en buitensportverenigingen scoren in Enkhuizen iets vaker een onvoldoende op maatschappelijke oriëntatie dan kleine verenigingen, verenigingen zonder eigen accommodatie en binnensportverenigingen.

Figuur 24 Maatschappelijke oriëntatie van sportverenigingen (percentage verenigingen, n=14)

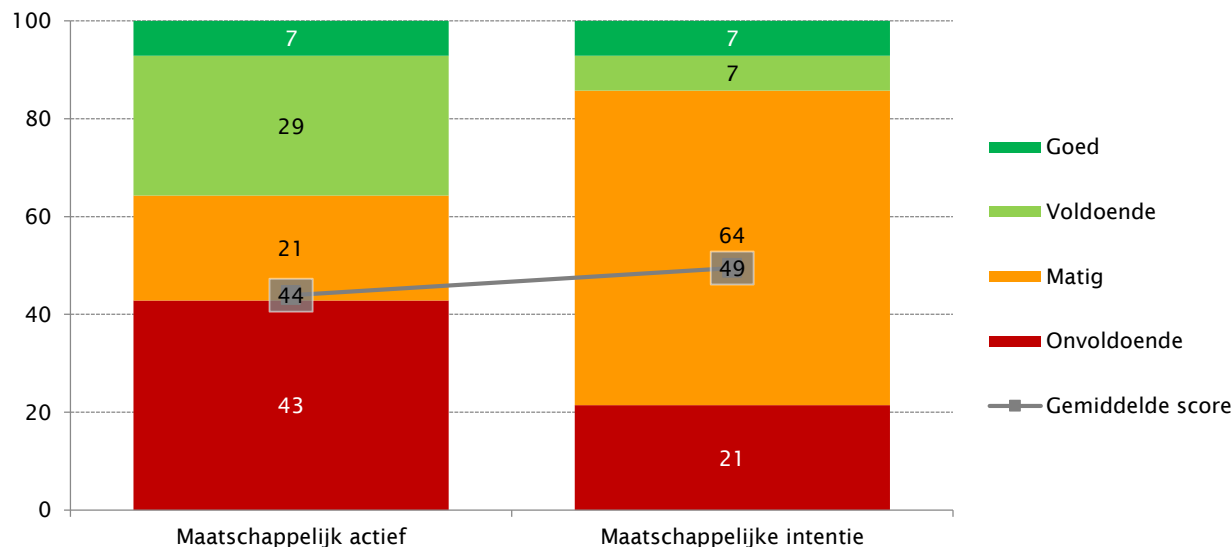

4. Vitaliteit: maatschappelijke oriëntatie

Het oriënteren op de maatschappij is voor verenigingen vaak lastiger dan hun eigen organisatie krachtig houden. Hun eerste focus ligt vooral bij hun eigen aanbod en leden. 9 verenigingen (43%) scoren onvoldoende op het criterium maatschappelijke activiteit (figuur 25). Deze verenigingen zijn nauwelijks actief in het uitvoeren van een bredere maatschappelijke oriëntatie. Dit is overeenkomstig met het landelijke beeld. De maatschappelijke oriëntatie van deze verenigingen lijkt met enige inspanning te kunnen worden vergroot. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het betrekken van andere of meer kwetsbare doelgroepen bij de vereniging, de ontwikkeling van sportactiviteiten, maar ook ander aanbod voor deze potentieel nieuwe leden.

De maatschappelijke intentie van de sportverenigingen in Enkhuizen blijft beperkt. Slechts 2 verenigingen in Enkhuizen hebben plannen voor activiteiten of een positieve houding ten aanzien van een bredere maatschappelijke oriëntatie voor hun vereniging. Zij scoren voldoende tot goed op het criterium maatschappelijke intentie. De verenigingen in Enkhuizen scoren relatief laag op dit criterium in vergelijking met landelijke cijfers. Vooral het aantal verenigingen dat goed scoort op maatschappelijke intentie ligt in Enkhuizen aanzienlijk lager (landelijk ongeveer een derde). Het aandeel onvoldoendes ligt daarentegen ook iets lager (landelijk ongeveer een derde). Aangezien de maatschappelijke intentie bij veel sportverenigingen in Enkhuizen laag is, is de verwachting dat het aantal verenigingen met een meer maatschappelijke oriëntatie niet zal toenemen.

Figuur 25 Verdeling scores criteria maatschappelijke oriëntatie (percentage verenigingen, n=14)

4. Vitaliteit: matrix

Met de vitaliteitsindex zijn vier soorten verenigingen te onderscheiden die, ieder op hun manier, al dan niet aan de gemeentelijke doelstellingen kunnen bijdragen: de 'kwetsbare' verenigingen, maatschappelijke verenigingen, krachtige verenigingen en vitale verenigingen.

1 vereniging kan worden beschouwd als een vitale vereniging (figuur 26) en scoort 'goed' of 'voldoende' op beide indexen. Deze vereniging is krachtig in de organisatie en is maatschappelijke georiënteerd. Vier verenigingen scoren op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie onder de maat: de zogenoemde kwetsbare verenigingen. 4 verenigingen zijn te benoemen als maatschappelijke verenigingen: een vereniging die een maatschappelijke oriëntatie heeft, maar niet voldoende organisatiekracht

heeft. 5 verenigingen behoren tot het segment krachtige verenigingen. Zij scoren voldoende tot goed op organisatiekracht, maar zijn in Enkhuizen (nog) niet of nauwelijks maatschappelijk georiënteerd.

In vergelijking met landelijke cijfers zijn clubs in Enkhuizen vaker een maatschappelijke, en minder vaak een krachtige en vitale vereniging. Dit kan worden verklaard doordat clubs in Enkhuizen relatief minder goed scoren op organisatiekracht. 3 kwetsbare verenigingen scoren matig op zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie. Zij kunnen mogelijk doorstromen naar een krachtige of maatschappelijke vereniging. 3 maatschappelijke clubs kunnen tevens mogelijk doorstromen naar een vitale club door hun organisatiekracht van matig naar voldoende te brengen.

Figuur 26 Matrix vitaliteit sportverenigingen (in aantallen, n=14)

		Organisatiekracht			
		Onvoldoende	Matig	Voldoende	Goed
Maatschappelijke oriëntatie	Onvoldoende	0 'Kwetsbaar'	1	4 'Krachtig'	1
	Matig	0	3	0	0
	Voldoende	1 'Maatschappelijk'	3	0	0
	Goed	0	0	1 'Vitaal'	0

5. Conclusie en samenvatting

Organisatiekracht

- Op het gebied van organisatiekracht scoort 1 vereniging in Enkhuizen een onvoldoende. De helft van de verenigingen (50%) scoort matig, wat hoog is met het landelijk gemiddelde (26% scoort matig).
- De financiële situatie van de sportverenigingen is in Enkhuizen het grootste aandachtspunt. 9 van de 14 verenigingen scoren matig tot onvoldoende op het criterium financiën. Van de verenigingen in Enkhuizen is de helft niet in staat om onverwachte uitgaven te dekken zonder daarbij reserves aan te spreken. Toch is het verbeteren van de financiële situatie voor slechts 2 verenigingen een speerpunt van beleid.
- De verenigingen in Enkhuizen doen het met name goed met betrekking tot de leden. Ondanks dat de helft (7) van de verenigingen in Enkhuizen van mening is dat de ontwikkeling van het ledenaantal de toekomst van de vereniging gaat bedreigen, scoren 12 van de 14 verenigingen voldoende tot goed op het criterium leden.
- De meeste verenigingen (11) hebben geen dringende vacatures op cruciale posities die gevuld moeten worden. Toch blijven vrijwilligers in Enkhuizen een aandachtspunt. 5 van de 14 verenigingen geven aan over onvoldoende vrijwilligers te beschikken.
- Hoewel bijna alle verenigingen (13) aanbod organiseren waarbij niet-leden ook welkom zijn, blijft het aanbod vrij beperkt. 1 vereniging houdt met enige regelmaat activiteiten voor niet-leden.
- Ongeveer de helft van de verenigingen in Enkhuizen is niet positief over de staat van hun accommodatie. Het zijn met name clubs zonder eigen accommodatie die met ruimtegebrek kampen.

Maatschappelijke oriëntatie

- Hoewel 10 van de 14 clubs onderschrijven dat sportverenigingen een maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben, blijft de maatschappelijke intentie van de sportverenigingen in Enkhuizen vrij beperkt. Slechts 2 verenigingen scoren een voldoende of goed op maatschappelijke oriëntatie. Dit kan betekenen dat verenigingen niet goed weten hoe ze hun maatschappelijke oriëntatie kunnen inzetten.
- Clubs zijn met name bereid om mensen met een beperking of ouderen in hun vereniging op te nemen. Veelal weten zij bij bepaalde doelgroepen nog niet in hoeverre dit mogelijk is. Kennis en ervaring ontbreekt nog.
- In Enkhuizen vindt weinig samenwerking plaats tussen verenigingen. Slechts 2 verenigingen werken met andere verenigingen samen.
- Vergeleken met landelijke cijfers zijn sportverenigingen in Enkhuizen actief op het gebied van maatschappelijke thema's. De meeste activiteiten in Enkhuizen vinden plaats ter verbetering van de (sociale) veiligheid op en rond de club.

Vitaliteit

- 1 vereniging kan als een vitale vereniging worden beschouwd. 4 verenigingen zijn kwetsbaar. Drie kwetsbare verenigingen kunnen mogelijk naar een krachtige of maatschappelijke vereniging. 3 maatschappelijke clubs kunnen de stap maken naar een vitale club.
- Om de vitaliteit van sportverenigingen te verbeteren, kunnen verenigingen met name ondersteund worden in het verbeteren van hun maatschappelijke oriëntatie. De verenigingen in Enkhuizen lijken hiertoe bereid te zijn, maar veelal niet te weten hoe.

Bijlage I Responsoverzicht

Tabel B1.1 Responsanalyse sportverenigingen naar grootte vereniging

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
t/m 100 leden	22	82	12	86
101 t/m 150 leden	2	7	0	0
Meer dan 150 leden	3	11	2	14
Totaal	27	100	14	100

* Op basis van gegevens van de gemeente Enkhuizen.

Tabel B1.2 Responsanalyse sportverenigingen naar type sport

	Populatie*		Responsgroep*	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Binnensport	19	70	10	71
Binnen- en buitensport	0	0	1	7
Buitensport	8	30	3	22
Totaal	27	100	14	100

* Op basis van gegevens van de gemeente Enkhuizen.

Tabel B1.3 Responsanalyse sportverenigingen naar accommodatie

	Responsgroep	
	Aantal	Percentage
Eigen accommodatie	6	43
Geen eigen accommodatie	8	57
Totaal	14	100

Bijlage II Methodiek

Berekening score organisatiekracht

Organisatiekracht bestaat uit vijf criteria: beleid, leden, kader, accommodatie en financiën. Elk criterium van organisatiekracht bestaat uit vragen van de verenigingsmonitor waarop door verenigingen wordt gescoord. De verenigingen kunnen op elk criterium (beleid, leden, kader, accommodatie en financiën) maximaal 100 punten behalen. Een onvoldoende wordt gescoord wanneer een vereniging minder dan 40 procent van de punten in een criterium heeft gehaald. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent, en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De totaalscores van alle vijf criteria bepaalt de totaalscore van organisatiekracht, waardoor verenigingen op deze totaalscore maximaal 500 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens opnieuw ingedeeld in onvoldoende, matig, voldoende en goed, volgens de hierboven genoemde indeling.

Berekening score maatschappelijke oriëntatie

De maatschappelijke oriëntatie bestaat uit twee criteria: maatschappelijke intentie en maatschappelijk actief. Maatschappelijk actief staat voor de mate waarin verenigingen actief een maatschappelijke rol vervullen: wat ondernemen en organiseren verenigingen in het kader van een bredere maatschappelijke oriëntatie? Maatschappelijke intentie staat voor de houding van verenigingen ten opzichte van een actieve bredere maatschappelijke rol: zijn verenigingen van plan een bredere maatschappelijke oriëntatie op zich te nemen? Verenigingen kunnen op het criterium maatschappelijk actief maximaal 100 punten en op het criterium maatschappelijke intentie maximaal 70 punten behalen. Een onvoldoende

wordt gescoord als een vereniging minder dan 40 procent van de punten in een criterium heeft gehaald. Een score 'matig' staat voor 40 tot en met 59 procent van het totaal aantal punten, een score 'voldoende' voor 60 tot en met 79 procent en een score 'goed' voor 80 procent of meer van de punten.

De scores op de beide criteria bepalen de uiteindelijke totaalscore op de index maatschappelijke oriëntatie. Dit betekent dat verenigingen maximaal 170 punten kunnen behalen. Deze totaalscore wordt vervolgens ingedeeld in dezelfde indeling van onvoldoende, matig, voldoende en goed.

Toelichting totaalscores

De totaalscores van zowel organisatiekracht als maatschappelijke oriëntatie zijn een optelsom van de onderliggende criteria. Dit betekent dat een vereniging die een onvoldoende op de totale organisatiekracht haalt, niet per definitie op elk criterium een onvoldoende heeft behaald. Een vereniging kan drie keer een onvoldoende, één keer een voldoende en één keer een goed hebben gescoord.

Gemiddelde scores

De gemiddelde score staat voor het gemiddelde aandeel op het maximaal te behalen punten. De gemiddelde score kan worden vergeleken met het geven van een cijfer: een gemiddelde score van 75 betekent dat verenigingen gemiddeld een cijfer van 7,5 scoren op dat criterium en daarmee een voldoende behalen (> 8 is een 'goed'). De gemiddelde score kan aanvullend werken bij de interpretatie van de scores.

www.mulierinstituut.nl

@mulierinstituut

(030) 721 02 20

